

氣血虧損 精神不振

Հովհ. Եփես 26 Նշյիս :

Մինչդեռ 20րէն, Լիւսպայի Մեծափառ Օ-
նն թաղաւորին՝ աթոռք հասելուն տարեկար-
ածնախմբութեան համար սոգորական յար-
մարք կատարեց. քաղաքիս նշն տէրութեան
եմմանայ Տիւղատար, որ և տեղւոյս պատ-
նիքէն և նաւահանգիստիս մէջ զանաւոր զանա-
ւոտ տէրութեան արքունի նաւերէն ալ շնորհա-
տութեան թնգանութեան տրձախուեցան:

— Լորեքշարթի օր տոռաւօտուն ժամը 9²/₁ ին
կրաշարժութեան թեթև երեքը մը զգացինը,
անազև չորեքշարթի օր ալ ժամը տասին
տոռութեամբ կրկնեց ցնդւնը :

լիւն՝ քաղաքիս հայտալի բոյր ժողովուրդը
սակաղէս արքունի տնախմբութիւն կատարե-
լի ջերմեռանդ որսիւ սուրբ Առեփաննոս եւ
ղեկին ժողովուրդով հանդիսաւ որ պաշտօն եւ
քրեմաղկեմութիւններ մատուցին առ բարձեալն
աստուծ՝ օգոստոսիս բարեխմամ՝ ()անմեղ
դոյրք անպին կենաց բարորութեանը համար :
Եւ այս՝ երկրորդ տնդամբ տարեկան փառաւոր

我記⁶，我日抄⁷我知⁸我知⁹我知¹⁰我知¹¹我知¹²我知¹³我知¹⁴我知¹⁵我知¹⁶我知¹⁷我知¹⁸我知¹⁹我知²⁰我知²¹我知²²我知²³我知²⁴我知²⁵我知²⁶我知²⁷我知²⁸我知²⁹我知³⁰我知³¹我知³²我知³³我知³⁴我知³⁵我知³⁶我知³⁷我知³⁸我知³⁹我知⁴⁰我知⁴¹我知⁴²我知⁴³我知⁴⁴我知⁴⁵我知⁴⁶我知⁴⁷我知⁴⁸我知⁴⁹我知⁵⁰我知⁵¹我知⁵²我知⁵³我知⁵⁴我知⁵⁵我知⁵⁶我知⁵⁷我知⁵⁸我知⁵⁹我知⁶⁰我知⁶¹我知⁶²我知⁶³我知⁶⁴我知⁶⁵我知⁶⁶我知⁶⁷我知⁶⁸我知⁶⁹我知⁷⁰我知⁷¹我知⁷²我知⁷³我知⁷⁴我知⁷⁵我知⁷⁶我知⁷⁷我知⁷⁸我知⁷⁹我知⁸⁰我知⁸¹我知⁸²我知⁸³我知⁸⁴我知⁸⁵我知⁸⁶我知⁸⁷我知⁸⁸我知⁸⁹我知⁹⁰我知⁹¹我知⁹²我知⁹³我知⁹⁴我知⁹⁵我知⁹⁶我知⁹⁷我知⁹⁸我知⁹⁹我知¹⁰⁰我知¹⁰¹我知¹⁰²我知¹⁰³我知¹⁰⁴我知¹⁰⁵我知¹⁰⁶我知¹⁰⁷我知¹⁰⁸我知¹⁰⁹我知¹¹⁰我知¹¹¹我知¹¹²我知¹¹³我知¹¹⁴我知¹¹⁵我知¹¹⁶我知¹¹⁷我知¹¹⁸我知¹¹⁹我知¹²⁰我知¹²¹我知¹²²我知¹²³我知¹²⁴我知¹²⁵我知¹²⁶我知¹²⁷我知¹²⁸我知¹²⁹我知¹³⁰我知¹³¹我知¹³²我知¹³³我知¹³⁴我知¹³⁵我知¹³⁶我知¹³⁷我知¹³⁸我知¹³⁹我知¹⁴⁰我知¹⁴¹我知¹⁴²我知¹⁴³我知¹⁴⁴我知¹⁴⁵我知¹⁴⁶我知¹⁴⁷我知¹⁴⁸我知¹⁴⁹我知¹⁵⁰我知¹⁵¹我知¹⁵²我知¹⁵³我知¹⁵⁴我知¹⁵⁵我知¹⁵⁶我知¹⁵⁷我知¹⁵⁸我知¹⁵⁹我知¹⁶⁰我知¹⁶¹我知¹⁶²我知¹⁶³我知¹⁶⁴我知¹⁶⁵我知¹⁶⁶我知¹⁶⁷我知¹⁶⁸我知¹⁶⁹我知¹⁷⁰我知¹⁷¹我知¹⁷²我知¹⁷³我知¹⁷⁴我知¹⁷⁵我知¹⁷⁶我知¹⁷⁷我知¹⁷⁸我知¹⁷⁹我知¹⁸⁰我知¹⁸¹我知¹⁸²我知¹⁸³我知¹⁸⁴我知¹⁸⁵我知¹⁸⁶我知¹⁸⁷我知¹⁸⁸我知¹⁸⁹我知¹⁹⁰我知¹⁹¹我知¹⁹²我知¹⁹³我知¹⁹⁴我知¹⁹⁵我知¹⁹⁶我知¹⁹⁷我知¹⁹⁸我知¹⁹⁹我知²⁰⁰我知²⁰¹我知²⁰²我知²⁰³我知²⁰⁴我知²⁰⁵我知²⁰⁶我知²⁰⁷我知²⁰⁸我知²⁰⁹我知²¹⁰我知²¹¹我知²¹²我知²¹³我知²¹⁴我知²¹⁵我知²¹⁶我知²¹⁷我知²¹⁸我知²¹⁹我知²²⁰我知²²¹我知²²²我知²²³我知²²⁴我知²²⁵我知²²⁶我知²²⁷我知²²⁸我知²²⁹我知²³⁰我知²³¹我知²³²我知²³³我知²³⁴我知²³⁵我知²³⁶我知²³⁷我知²³⁸我知²³⁹我知²⁴⁰我知²⁴¹我知²⁴²我知²⁴³我知²⁴⁴我知²⁴⁵我知²⁴⁶我知²⁴⁷我知²⁴⁸我知²⁴⁹我知²⁵⁰我知²⁵¹我知²⁵²我知²⁵³我知²⁵⁴我知²⁵⁵我知²⁵⁶我知²⁵⁷我知²⁵⁸我知²⁵⁹我知²⁶⁰我知²⁶¹我知²⁶²我知²⁶³我知²⁶⁴我知²⁶⁵我知²⁶⁶我知²⁶⁷我知²⁶⁸我知²⁶⁹我知²⁷⁰我知²⁷¹我知²⁷²我知²⁷³我知²⁷⁴我知²⁷⁵我知²⁷⁶我知²⁷⁷我知²⁷⁸我知²⁷⁹我知²⁸⁰我知²⁸¹我知²⁸²我知²⁸³我知²⁸⁴我知²⁸⁵我知²⁸⁶我知²⁸⁷我知²⁸⁸我知²⁸⁹我知²⁹⁰我知²⁹¹我知²⁹²我知²⁹³我知²⁹⁴我知²⁹⁵我知²⁹⁶我知²⁹⁷我知²⁹⁸我知²⁹⁹我知³⁰⁰我知³⁰¹我知³⁰²我知³⁰³我知³⁰⁴我知³⁰⁵我知³⁰⁶我知³⁰⁷我知³⁰⁸我知³⁰⁹我知³¹⁰我知³¹¹我知³¹²我知³¹³我知³¹⁴我知³¹⁵我知³¹⁶我知³¹⁷我知³¹⁸我知³¹⁹我知³²⁰我知³²¹我知³²²我知³²³我知³²⁴我知³²⁵我知³²⁶我知³²⁷我知³²⁸我知³²⁹我知³³⁰我知³³¹我知³³²我知³³³我知³³⁴我知³³⁵我知³³⁶我知³³⁷我知³³⁸我知³³⁹我知³⁴⁰我知³⁴¹我知³⁴²我知³⁴³我知³⁴⁴我知³⁴⁵我知³⁴⁶我知³⁴⁷我知³⁴⁸我知³⁴⁹我知³⁵⁰我知³⁵¹我知³⁵²我知³⁵³我知³⁵⁴我知³⁵⁵我知³⁵⁶我知³⁵⁷我知³⁵⁸我知³⁵⁹我知³⁶⁰我知³⁶¹我知³⁶²我知³⁶³我知³⁶⁴我知³⁶⁵我知³⁶⁶我知³⁶⁷我知³⁶⁸我知³⁶⁹我知³⁷⁰我知³⁷¹我知³⁷²我知³⁷³我知³⁷⁴我知³⁷⁵我知³⁷⁶我知³⁷⁷我知³⁷⁸我知³⁷⁹我知³⁸⁰我知³⁸¹我知³⁸²我知³⁸³我知³⁸⁴我知³⁸⁵我知³⁸⁶

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Հասցե: Երևան, Կոմիտասի պող. 100
Հեռ. 22 11 11

Պ. Սուրբէյ նաւաստար նոյն նամակը գրելն
 քը (որ Հայե՛նաւոր որագորոյս նախընթաց թաւոյն
 ի նամուղներ) իր ընկերներուն կը բացատրէ իրենց
 նամակն լուսնգաւոր ըլլալը . և անանկ անպիտու
 նամակ կը սարկնուի իննոյ անուանի եղած թշնամիէ
 յայտնուէն ետքը ի նշ բանի ակնկալութիւն ունե-
 ւորներն . և ետքը կ'ըսէ :

Պէ՛կէ Պրո՛ֆիթ մը անանկ ցուցունել՝ որ անկից կը-
սինաք, ուստի քիչ մը Խաբը անոր պանակը մեր շըլ-
քին վրայ տեսնելուն անվերայ մի՛նոց է . և թէ որ
կ'սեպամ մը հաւը կոռի պըլը շինի մեկը նէ՛ պետք
որ մեղցունէ , որը ձգել չըլլար . մեր հիմակուան
մեկին մէջ վախ ցուցունելը՝ բոլոր այս գետն վրայ
նէ՛ ծոգը հասնիր նէ՛ մեզի գէ՛մ պատերազմ՝ բա-
կ'կըլլայ . և թէ որ անգամ մը ջուրին յորձանաք
ն'առնի մայրաւնորու (սամալլիթի) մէջ խըրէ նէ՛
կըլը քատ գէլ բաներ կըրնայ ըլլալ . անոր համար
նոք է որ սրտոտինը , ամուր կենանք , սպառնաք ,
սասնդ (ռէ հին) ուղենք , և անկից դատ՝ ասոնց նա-
ր ծովու վրայ աւաղակուլմանն Լա՛մ ասենին բրա-
ն գերիններին՝ թէ Լա՛րսպաքի ըլլայ և թէ ուրիշ

Հանդէսն է՝ որ կրկնուարէ տեղեցո հայտնելի հաւատարիմ ժողովուրդը՝ նշնակէս ն յանոց ողջը ի նշան խորին երախտոյթութեան՝ իրենց սմեհազարմած իշտաւորին անխիւ քարերարու թեանոր համար :

Ազանիացւոց (Քառիւղէնէն օրացրէն սոնե-
լով դազդիւսիւն Քառիւղէն քառիւղէն օրացրէր կը
պատմէ որ՝ Տօն Առաքիլաւ 'Կոնստ և Տօն Ելիսա
Խօբին՝ երկուքն ալ բժիշկ, և Տօն ժողէ Լէօ
գեղադօրծ, մեռելներուն մօրմինը պահելու հա-
մար՝ գեղելու մէկ նոր և ոգէկ կերպ մը հապաճ
ըլլալով՝ կառավարութենէն արտօնութիւններ
տալն : Լ'յօ կերպովս շինուած մեռելներուն
մայմինները՝ երկար տան իրենց բնական կակը-
թիւնը կրպահէն . անկից ետքը ծածկ կըլլան . և
հազարներով տարիներ կըմտան անտէկ մնալ . և
այս բանիս մէջ դարձանայ տրտանիւն այն է որ՝
տանը ընելու համար մեռելին մօրմինը բանա-
լալ պէտք չէ . ներսի դործարանքները հանել՝ և
տանից կըլլովը պարպուած տեղերը օտար նիւ-
թերով լեցունել շուղէր . չաքիւղին վրայ մէկ
պղտիկ ճեղք մը բանալը հերիք կ'ըլլայ եզեր՝ մէկ
յնափող մը (չահ տանօր) մը դանելու համար .
և այն ճեղքէն ներս կրտկին մէջ մէկ հեզակ

աղբի պէտք է որ ուղեւեր, և այսքան հասնի ուշմուտ
լուսինք ինչ գին լրինք չէ՝ ամոր ու փոխարէնք կա-
տարիտը ուրեւեր, «հա՛մեր թէ մեր անձին և թէ հա-
հասարակ մարդկային ուղեւեր ունեցած պարտքն ենք
առնել են»:

Լսիս զիցազնական խորատու մտաբան ընդունեցին
նաւապետներն ալ՝ բոլոր նոսաստիներն ալ . առին
ալ այս թշնմոյս սատրագրեջ իր ձեռքը . և այս ըն-
թացքս սկաւ Պ . Ստրբեյ՝ ի կործ զնեյ :

Եւ յիշեալ՝ կէս զիշերէն ժամու մը չտի նալը
քանի մը տեղադիրենքու նաւակներ՝ յանկարծ կոխեալ
մտքով, Եւ յիշեալ նաւուն մտեցան, բայց իմացուե-
ցաւ, նաւունները իրարու ձայն տուին, լնկալաւ ա-
ստից գողերէն միայն քանի մը Բարբ Տնտու էին, բայց
մեզ (սաւման) ինչո՞ւ ըլլալով՝ չէին կրնար տեսնել
լնկ որ մէկ գող մը միայն Եւ յիշեալ մեզ մտած ըլլար
Եւ յիշեալ բանը ըմբատ էր. (կարծեմ կրնայ կրնայ ը-
սել կ'ուզէ, բայց օրագիրը տակից տելի բան յայտնի
չի խտիր) գողերը տեսնելով որ նաւը արթուն կ'
պատրաստուիմեան մէջ է. կամացուկ մը նա կը քաշ-
վին. սակայն նաւաւարներուն հարկ եղաւ միշտ յայտնի
պահպանուիմեան բնել:

Կէս օրէն շորս ժամ առաջ՝ Կ. Սիւրբէյ զիր մը
 զընկեց թագաւորին, և անկէ պատանգ կ'ուզէր, և
 կըզրէր որ՝ թէ որ մինչև կէս ժամ՝ պատանդէիրը
 իրեն ձեռքը չկնուին նէ՝ թեղանովմէկբուսի բերանը
 պաշտօնին միայ պիտի դարձունէ։ Բայց թէ որ լաւն-
 նելու բրան նէ՝ ճերմակ դժոյճի քանկելով նուազի

Տե՛ղ կաշիցս նեն՝ որ վերայդ ինձ փարպեղանկ լույս
հասարածն է։ Վառ տոններուն մարմիններուն ուրիշ
կենթայ պատրաստաւ խիսններ ընել ալ պէտք չէ
գլխին ալ շափաւոր բան մին է՝ կրտս՝ օրադ իբր
այս տեսակ զեղեկուն երեք կամ 4,000 լաւատ
բաւական է (72 կամ 96,000 դահեկան)։ այս
բան ծախքով՝ մարմինք՝ անապատին կը մնայ
բոլոր խէ՛ղ որ հիշ աչք ալ գնեղ տառ։ Եւ անով
կենդանիին պէս պահել ուղեւ նէ՛ վերայ զբնակ
ծախքին վրան քիչ մը բան ալ Եւ կեցունելու է

— Այդ զիպի քաղաքական ցույցներն հասկերդ
վեր է որ բրթեմեմեաներուն Բաւերդ քառան
աղանդէն խէ. Այդ զիպի եւ խէ Արմախան (որ է
Լէքսո), հապարիս երեքը յիւնարանագը գրուելու
խենթ կըլան եղեր, որ ուրիշ կրօնի մարդոց
մէջ այսքան շատ չըլար - սոր սալ զգաւոր
ներս կընշանակեն, մէկ մի. Բաւերդ աղանդաւոր
երբ որ մէլքի մի մէջ ինչայնէ խղճմունքը զենքը
շատ կըսանք, մինչե իսկէր կըլիտայի, կըլինե
լենեայ 2. գիտութիւն եւ արուեստի ուրիշ
լրօսանքներ մէջերին չըլարով միտքերուն սահ
մանը նեղ, է հասկաւութիւնը իրենց անվայել
անպիտով գրեթէ միշտ հիւսնդի պէս են. կամ
քնու չեն կարգաւոր, կամ շատ ուշ կըկարգուին

որ մէջ թող զնեն՝ անանկ շրկեն . բայց թագաւորին
 մտածելու ալ մտածանկ տալու համար՝ Պ. Ս. րբէյ
 ազատեց, մինչև կէս օրին երկու ժամէն քառորդ ալ
 պակաս մնաց, տեսնելով որ սպասելով բան մը չէ
 կրնարկար շահիդ՝ սկսաւ թագաւորին պալատը ծե-
 ծել, և թնդամօթ նետել սկսելուն՝ տեղացիներն ալ
 ամեն կողմէն սկսան նաւառէ վրայ թնդամօթ նետել
 զետին եղբորներէն, պալատէն, կղզիէն՝ որ մէջը
 մարտից չէնած էին բռնիք, և տունը ու մեր (կիւ-
 լին) շիտակ նաւառէ կողք կուգար. պզտիկ մէկ տոր-
 միզ (տնտնետ) մըն ալ հրեան ելաւ թնդանօթ կրօշ
 մանր նաւակներու, որ նաւերուն փախելու ճամբան
 կրօցէր, և նետած ու մփերուն մէկն ալ պառապ չէր
 ելիր, կամ՝ նաւառէ կողին կըլարէն,՝ կամ կայսերուն
 (տիրիկներուն) մէկուն :

Լայն ասանք իմացուն անդլիացիները՝ որ ասում
 լինումսի հետ ծեծի պլլընկեր են . հա՛ն ալ կրինց ու
 զածը ըլլալով՝ շուտ մը առաւանները (բարամարները)
 քաշեցին , գետը վար ինչեալու . համբուն բունցին
 կղզին մեկալ կողմն անցնելով . որ դիէն ձկանե՛կ
 ետ դառնալին այն կողմն չըրին , և այս հնարքաւ
 նոք ազատեց . քանզի Վուճիներուն բոլոր մարագոց
 ները կղզին մեկալ երեսին վրայ էին . տսոնց ետ
 երթալը մէկ երկար որսորդութեան պէտ բուն մը եւ
 զու . ետեւին հարկար քսանի չափ խնդունո՛թ կըսոյ
 չառնա՛նէ՛ր՝ որսական շան պէտ ինկած կըհալածե՛ն
 Լայն շառնա՛ններուս մէջ տնտէկներ ալ կային՝ որ մե-
 լք հարկար հոգի կայ . և անդադար ալ իմ ե պիտի

ասորք ամենն ալ այս աղանդաւորներու մէջ
խնկն շատ գտնուելուն օրաճառու կ'ըլլան :

— Ընտրացի բժշկաց ժողովներուն մէկին մէջ
Հարրիսոն Վալթերի անուն բժիշկը ժողովական
ներուն առաջարկեց մէկ նոր գեղ մը , որ կ'ըսուի
Մալթիանաթ Իլ Զէն : Եւս գեղը մէկ քիմի-
ական բարդութիւն մըն է , որ զանք էր Վա-
րդէոն Պոնտարպէ գաղ զիտցուց կայսեր պրո-
տիկ եղբայրը Լիւսիեան Պոնտարպէ , և անքի-
նալիս քառաւ գեղերուն կարգը ըլլալով Զու-
լին հիւանդութիւններու շատ օգտակար է :
Տարբոն Հարրիսոն կ'ըսէ որ ինչ բանի մէջ որ
այս գեղը դործածելու է նէ շատ աղէկ օգուտ աւ-
սեր է :

1822 թուին գեղերուներ ամենն վերջին օրե-
րը Տանիմաթայի Հօլիւթի գաւառի Լիւթն
կղզիին Հալիւթի գեղը Հանտէն անուն անտա-
ռապահին (գրք սերտորի) կ'ըսէ որ խոհարա-
նը կրակին քով նստել անհաճ կրնանք , յոն-
կործ մէկ հրապէն (թիւ Գէնի) մը պարպուեցաւ
գրքէն , պատահական օտարին կոտորեց կապա-
նայ գնտակը և կառ կ'ըսէր պիտան զարնուեցաւ ,
այն ալ վերադարձաւ մարտիցաւ գեղին ինկաւ ,
ամուսնին որ այն միջոցին մօտ տեղ մը կը գտ-
նուէր , զէնքին ձայնը լսելով ներս կ'ընտնէ ,
մարդ կրկնուէ , զբացիներէն շատ մարդ կուգան ,
բայց մինչև ասորք եկան նէ կ'ըսէր մեռած էր :

Հանտէն շատ ցաւ ցրուց , չորս դին ինկաւ ,
գուրս ելաւ , քանի մը բոսկէն ետքը ներս մտաւ
ըսելով որ գեղը բոլոր պարտեցայ , կ'ըսէ սպան-
նողը չի դաւայ , շուտ մը վերադարձան (մանրան) ա-
ռաւ , ձի հեծաւ , երաւ գուրս , և միւս օրը ե-
կաւ ըսաւ որ գեղին շրջանակը չորս դին մինչև
տասնական ժամու շաբ հեռաւորութեամբ պը-
տրանցայ , մարդ մը չի տեսայ , որուն վրայ կա-
րենայի կասկածի երթալ :

Զէլ ըսուած բաները կ'ընտնէն :

Բանը առաջ ծովը հասնելուն վրայ էր , և ամե-
նէն աւելի նաւուն քով թնամի մօտեցունէն զգու-
շանալու էր , բանին անդրադարձելը չէին կրնար այն
վիճակին թնամիներուն դէմ դնել , թնամիներուն
համարներն շատութիւնը անոնք կը ծնայէր , մինչև ծ-
վը իրենց գտնուած տեղէն ծով մըն ծամբայ ըլլալով
և շատ ծանծաղ (սրդ) տեղեր և ներս գուրս քաշուած
երկնցած ցամաք , որ այն հովը որ քիչ մը աւաղ ի-
րենց աղէկ էր , քիչ մը ետքը հակառակ կուգար , և
ասոնցմէ զատ Շիմերիտան մեծ և բազմամարդ
քաղաքն ալ իրենց ծամբուն վրայ ըլլալով , որ թէ
կոտելու և թէ թնամիէ չի վնասուելու համար զու-
մանայի կերպով շնուած էր , և աղէկ դիտելն որ հոն
ալ ուրիշ մարտից պիտի գտնեն , այս ամեն բաներու
անգղիացիներուն ևս դառնալը շատ կը դժարցու-
նէին :

Եւս օրէն երեք ժամ ետքը նաւերուն մէջ բար-
ըս Գալիսի սկսաւ , (որով անհասկ կ'ըլլար իրենց
թնամիներն նստելը առջի պէս շարունակել) , հարկ և
զաւ նաւաստիներուն կէսը համարը թնջուեցաւ , որ
նորէն բարձր շինեն , ժամ մը ետքը գետին մէկ տե-
ղը եկան , որ քիչ մը դառնալով պէտք էր աւա-
ղասաւ (եւելքէն) դարձուեցաւ , և այն տեղն ալ նեղ
էր , առաջատու դարձուեցաւ դործողութիւնը դժուար
էր , ոչինչ ցամաքին շատ մօտեցաւ , և կայմը դիտելն
վրայ ծրարած ծանկուն ձեղերուն ընտելեցաւ , շուտ-
ըս քաւակն ծամբայ առած էր դեպի յառաջ , բայց

Տերութեան կողմէն պարտադրեալն ալ աւ-
կից աւելի յաջողութեամբ մը չեղաւ , թէպէտ խոս-
տացեր էր որ այս մարդաստիպութիւնն ընդ-
մարդը զանեցաւ ով որ մէկ նշան մը գտնէ և ի-
մացունէ նէ անոր շատ պարգև պիտի տրուի :

1823ին հոկտեմբերի մէջ Հանտէն կարգուե-
ցաւ , 22 տարուան աղջիկ մը աւաւ Մարկըրիթ
Շոսնիէօն անունով , որ երեք տարի կար որ
իրեն տունը ատրեկան վարձքով ապաստարո-
թիւն կ'ընէր :

1843ին որ է այս տարի , յունիսի մէջ այս
կինը մէկ հիւանդութեան մը բռնուեցաւ , և
փետրուար 8ին տեսնելով որ օր աւաւ մը կը
գէշնայ , բժշկուելէն յոյս չիւց , մեռնելու ա-
մօտ է , գեղէն երկու ձեր մարդիկ կանչեց , կա-
տարեալ զգուժ ջրցունելով անոնց երկուքին
մէկին խոտաւորեցաւ թէ ինչ տեսնուցնուաւ
ջին կ'ըսէր հրապէսով զարնող մեռցունողը էս էի ,
բուն իր այրը ինձի ըսաւ որ թէ որ կ'ըսէ մեռ-
ցունես նէ քեզ կ'ատնես , ևս ալ այս խոտաւորեց-
լուցի նէ այս շարտ թիւնը ըրի : Եւս խոտա-
վանութիւնէս քանի մը բոսկէ ետքը կ'ըսէր մեռաւ :

Երկու ձերը այս առած բարեկամն վրայ սո-
շեցան մնային , անկից երան շիտակ Հալիւթի
կատարային վնասին , յետաճելին հաւասարաւ-
թեամբ պրտամեցին , այն ալ Մէնտէնպուրի Է-
լէպէն դիտաւորին խնայուց , որովհետեւ Լիւթն
կղզին անոր իշխանութեանը տակն է , Եւս ու-
հրաման ըսաւ , Հանտէնը Լիւթնիտա քաղաքը
գտան բռնեցին իրեն , որ քանի մի որ կար որ
իրեն դործերուն համար հոն գտցեր էր , ըսածը
խոտաւորեցաւ , և հիմայ սկսեց դատաստանը
տեսնելու , վրայ եկն :

Վերամիացի Պատէ գքու թեան Մանչէյմ
քաղաքէն կը գրէն կ'ըսէ Գաւաճեալ օրադիրը ,
որ ծաղիկ հիւանդութիւնը այս քաղաքս երեւոն

պէս բռնուած վտանգը և նաւակներուն ասոր հա-
նելու և կողպուելու սրտորալը տեսնելով ևս դար-
ձաւ իր թնամութեան քով տարիկայ պաշտպանելու ,
մինչև որ նաւաճիցները (եւտէկ քաշողները) նուր
այն վտանգաւոր տեղէն աղաւտն , ուհաղին կրակի
տակ իջնալով :

Եւս դիտաւորայ վրայ դրուած մէկ պատմութիւն
մը ըսածներն շարունակելով կ'ըսէ , այս միջոցին
հովը բոլորովին ինկաւ , և գիշերը վրայ եկաւ : Եւս
ասեց երկու նաւը իրար բռնեցին , որ ինչ ըլլան նէ
մէկ տեղ ըլլան , և իրենք զիրենք դեռային յարձանքին
տուն , և զիրենք զգուշանալով , կէս օրէն ուր
ժամ ետքը մի կրակը գաղաւթուցիւր կ'ըսէ պատմ-
չը , և ծրարները ամենն ալ մարտիցներ որ թնամին
մեղ չի տեսնէ և նշան չտուն , ամենին ձայն հանդ-
չար , նաւերը հանդարտ ջուրին ընկնացաւ կ'ը-
թալին , և ջուրին յամարը զարնելուն կամ ալիքնե-
րուն ձայնէն զատ ձայն չէր լսուէր :

Ժամ ուրիշ ու կ'ըսէ (կէս օրէն ետքը) Շիմե-
րիտանին տեղէն կ'անցնէին , թնամին միտմեան
ատենուն պատրաստութիւնն ալ ըլ եր էր , գիտցի
յամարը խիտ աւ խիտ ծրար և կրակ էր վտան ,
անանկ որ միւր ծրարներուն առաջը դալով երբ որ
ջուրի մը պէս կ'անցնէին , ահապէս մեծութեամբ
թնամիներն ուսմիւրը մը վրայ կը շնակէր : Եւս
գտաւարտութիւններս բաւական կը ցուցունեն որ մեր
գետը մտած տեսնեն ընկնելները մօլ ընին դրած էին
որ դուրս ելել թող չի տան մեզ , մենք անոնց դէմ

եղաւ , և աւելի շատ պատահած տեղերը քաղա-
քին ցած թաղերն է , ամեն օր այս հիւանդա-
թիւնէս բռնուած մարդիկ կը կրեն քաղաքին հի-
ւանդանոցները , առ այժմ հիւանդութեանս
զատ մնացող մարդիկ ալ , երկի մարդ կ'ըսէ մարդ
ծեր կամ երիտասարդ վերադարձեալուն (ձեռահ-
նելուն) քով կը վազեն , որ նորէն ծաղիկի պատ-
ռաստանին (այս ըլլան) , քանի փորձը ցրուցած
է որ ծաղիկին պատռաստը քանի մը տարի
անցնելէն ետքը կը հիւնայ , նորէն պատռաստը
նեղ պէտք կ'ըլլայ :

ԿՈՍՏԵՆԻՆՈՒԹՅՈՒՆ
20 Մայիս :

Բաւական ժամանակ է հետէ , (սմանեալ) Բաւա-
րացի կատարութիւնը կ'ըսէ (մեզիս
լինով) եւս թնամիներուն ստորութիւնը , որ ի-
րարայ մէջ վաղուց կը գործածուի , կայսերութեան
բոլոր քաղաքներուն մէջ ալ մեղուելու միտք կ'ընէ ,
աւաւութիւն կանոնաւոր յառաջդիմութեամբ և ժ-
գովուրդին ազատն և բարեացը համար : Եւս կարգա-
թիւնին համար մինչև հիմայ գործի դրուած օր-
ջոցները բաւական ժամանակէ հետէ կ'ըսէր զոր-
թեան տեսնելը և Բարաթութեան (Բարձր Խորհրդա-
րան) ընտելեցաւ մտքաւորաւորաւ , և փորձապէս ու-
ղուեցաւ որ պայմանադրութեանց և ինչ և ինչ
մարտիներուն աւելի ապահովութիւն մը տալու հա-
մար և աստորակա մեղաբերեալ սերիշ գործա-
նութեանց մէջ իրարու արուելու թնամիները հարկա-
ւորապէս կատարութեան կողմէն կ'ըսէ թնամ
թնամիներն ըլլան , բացի Իւստինէն և Էնտէնէն , նշան-
կաւոր միանգամայն անոնց մէջ ինչ գործի հա-
մար որ գործածուելու են նէ : Եւ նախ այս կնկաւ
թնամիներն բաւական զրկուելու և ճաշհաստաթիւ-
րը քաղաքները , և այս կարգադրութիւնը ընդհանրա-
պէս սկսուելու է յառաջիկայ սեպտեմբեր ամսուց
կէն , բայց սակայն ով որ կ'ուզէ կ'ըսայ այն թնամի-
նէն յառաջ ալ գործածել այս սեպտեմբերի
1) Երայ դրեալ թնամիներն և տե , ինչ տեսնէ մարդ

թնամ կրակ չըրիւր , տեսնց ձայնի անցանք :

Շիմերիտանին անցնելէն ետքը դեպի Թեո-
թնամիներն շարունակելով հասնել մինչև որ որ ու-
կընթացութիւնը կը հասնէր , և այն տեսնելը գործա-
վը չի կրնարով երկէ կ'ըսէ ձեղեկներ , երկու նաւը
իրարու կապուած էին , թնամիները միւր կը ընտնային
որ նաւերուն մօտեան , մենք թող չէինք տար , և
անկով լուսնուցիւր , աստորան դէմ ծովը կը կը-
պտարաստութեան տեսնել , թնամիները նստող ա-
ւակները շարունակ և տեսնել ինկած էին , բայց հովը
մեղի օդուութիւն ընկելով անոնք ետ ձգեցին , մինչև
եկանք դիտելն փախանք կամ դուրս , որ ծովին 13
միլոն վեր էր , գետը հոս շարս բազուկ զըրածուի ,
և պէտք եղաւ , մեզի բազուկներուն մեկուն մէջ երկու
նեւտէ , բազուկները իրարմէ մօտը ու նեղ կը ընկ-
նալ լսութեան են , և կ'ըսէին որ այս ալ մեղա-
(չալը) ըսուած է : Եւս նախ նաւապետը անց-
նելու ծամբանքն ու ընդ շարունակ համար մարտի-
մը մէջ ինքու , բայց պէտք էր շատ տեսնել սպասել
որ ծովը ելէ , և մենք անկից անցնելու կարող ըլ-
լանք : Եւս միջոցին թնամիներուն շար-թնամիներ
ան , և շատ աղէկ տեղ մը բռնեցին , թնամիներն
տեսնել երկու նաւն ալ ծաղիկ ծաղիկ ըլլին : Արաւը
անանկ տեսնել էր որ պէս նաւապետը 1 Էլիս որ
նաւուն տախտակումին վրայ խելաց (խելին) կ'ըսէ
կայեալ էր , շուտցի որ իր քովը մարդ կայի , Բանէ
և տե , նոր նաւակներ կը հասնէին , և գետին մէջ ալ
րեք քաղաքներն պարտելով կը ընկնէին ետեւ

3000 էն մինչև 4000 հոգին գինն է 4 դահեկան
 4000 էն . 5000 5
 Եւ այսպէս մինչև հարիւր հազարը՝ հազարին մէջ
 մէկ դահեկան վրայ գինը ըլլալու է . բայց հարիւր
 հազարէն սրբան որ տակի ըլլայ նէ՝ միշտ 150 դահեկան
 կանի ըլլալու է թերթը :
 Այնպէս թուղթերուն դինք՝ որոնց վրայ դաւարի
 մը որոշուած թիւնը չի նշանակուած, հետեւեալներն են :
 Ղաշնադրութեան՝ երաշխաւորութեան և ողջ
 համար՝ մէկ թերթը 3 դահեկան :
 Տուներուն՝ կրպակներուն՝ պարտեղներուն և այլ
 այսպիսի բաներուն համար՝ 4-ը մէկ տէրէրէն տրուած
 թուղթերուն մէկ թերթը 3 դահեկան :
 Աղբաւազիներուն համար՝ 2-ը մէկ տէրէրէն տրուած
 2 աստղակ տեսակի թերթը 30 դահեկան :
 Բարձր . Վրան հարստակ վաճառականները՝ ինչ
 որ փոխանակողի մը քարշուռ բլանն չէ, մինչև
 հիմայ ինչ թուղթի որ կը դարձած էին՝ նոյնը դարձա-
 ծելու են այսուհետեւ ալ . որիչ վաճառականներու
 պէս . բայց ինչ որ փոխանակողի մը չընդունելու, և
 իսկ դաւաճող, այն ժամանակը կը դարձաւ սրին
 կնքուած թուղթի մը վրայ նոյն փոխանակողին ու-
 թինակը տանելու իրաւարանական յայտարարութեան
 համար՝ որ դատարանը տեսնուի : Եւսկիսի
 հարստակներուն՝ ասոր տակ թեւեւ հարստակներուն
 հետ երբեք դարձելու մէջ : Եւսկիսի թուղթերէն
 անիւ ուղղողը կը գտնուի մայրաքաղաքի մէջ Եւս-
 կիսի գրատունը, և բոլոր նահանգներուն մէջ որքա-
 նի գանձին գործակալներուն թուր, և այլն :
 Բարձրագոյն մեծ ծովայինը՝ Առաւելու
 պոլիս հասնելուն աւելցնալու գործակալաց
 պոլիսին իմացուց Վարդապետին ինչ վիճակի մէջ
 ըլլալը, երբ որ անկից մեկնելու ինքը Բարձրագոյն
 Վրան հրամանաւ : Եւսկիսի քաղաքակալին
 տուած տեղեկութիւններուն պատճառաւ, գոր-
 ծակայինը ժողովեցան առանձին, որ ինչ որ
 պէտք է դրոշմի գինն իրանանու խառն թիւեր
 վերջոյն ըլլալու :

500 էն մինչև 1000 հոգին գինն է 1 դահեկան
 1000 էն . 2000 2
 2000 էն . 3000 3
 Եւսկիսի նաւերուն ետեւի կողմը կողպակն . տնոր
 քաղաքներու համար՝ մէկ մըն ալ պէտք է գաւոր դիր-
 քին փոխելը : Եւսկիսի գոթար տանը՝ Պ . Սար-
 ճիւնը նաւուն վրան գանձելով՝ երբ որ թեւեւ
 մէկը ինքը կը շնորհէր՝ թշնամիին նետած աւա-
 ճի մէկը ծովէն մէկ կը տարը շնորհ ասոր սրտին
 ան զարկու . ուր Վրան ասոր ան ինչու մեծ
 մէկը եղաւ . մինչև այն ատենը թեւեւ թիւերը ան-
 տր կապալարին են չէր կեցած :
 Եւսկիսի երկաթի վրայ կեցած ատենը՝ կրակը շա-
 ւառակ ետեւ ժամ քը չեց . վերջոյն ալ ծակոյ-
 ցի գէշ տեղէն անցաւ . ու սկսաւ նաւերը գորս
 թել : Եւսկիսի նաւերուն երկաթի ալ անցան .
 այնքան քանի մը անգամ նաւերն Եւսկիսի . անկից ա-
 թուելէն էտե՝ առաջատանը բայցիք և ծովը
 լայն : Եւսկիսի սկսելուն երկրորդ օրը կէս օրէն ուր
 ծով ետք էր որ թշնամիին վերջին թեւեւ թիւեր
 ան տեսնուց . միայն ալ 720 անգամ թեւեւ թիւեր
 ան տեսնուց . 2-ը մէկ տեսնուց ալ այնքանի կը համար :
 Եւսկիսի օրուան մէջ այս պատերազմները հոգի մե-
 ան և տան և հինգ հոգի շտի ալ վերադարձու-
 ցան : Պարճիներուն կողմէն շատ մարդ մնաւ օր-
 քը :
 Եւսկիսի երկու նաւերս ասանկ՝ քրեմի հրաշքով
 Եւսկիսի նաւերուն ձեռքէն աղանդեան, զեպ ի Սանա-
 ւաւաճակալիսը շնորհակցան՝ որ ֆիլեմէններուն
 քրեմի, հոն նաւերուն պէտք կը լի նորոգութիւնը
 թելու համար . և քաղ Ստրաբոն ալ իր երկրին գրո-

— Կայսերական հրապարակով մը՝ Եւս-
 քաղաքի նաւերին վերանորոգելու մասին Վրե-
 քիսի Եւսկիսի նաւերուն վարձարոյն տեսնուի
 անգամ անտեսեցաւ :
 — Պիկայի (գարգանեան կիրճին) նահանգին
 նաւերին մայրէ միւստիքի վաճա՝ Եւսկիսի պէտք
 տրին ալ ֆիլեմէն տեսնուցաւ :
 — Բարձր . Զայիլ փաշայն՝ շորքաբերթի Սե-
 թագաւորին ներկայացաւ . որ Եւսկիսի Սե-
 փառութիւնը բարեհաճեցաւ երկու . մամի մօտ
 Եւսկիսի մօտ վրայ խօսիլ անոր հետ :
 — Բարձրագոյն Վարդապետին հար-
 տանալ հանդէսը՝ յատկապէս ուրախ օր սկսե-
 լու է Զայաւոր փաշայի դաշտին մէջ :
 — Կառաւ Սեփական Կայսեր որդի բարձ-
 րագոյն . Առաւելուին մեծ գոթը՝ յանձնի մին
 կը տարաւ ի սյս տեղ :
 — Եւսկիսի Եւսկիսի Սեփական հոգի
 Եւսկիսի տարեկանը, նաւանալու ամսոյ 18-ին ալ
 Եւսկիսի Կայսեր տեսնուցաւ թեւեւ համար
 նոյն տեղութեան վերանորոգելու գնալունը տ-
 վարական որոշողութեան և հանդիսաւոր խն-
 ճայքներով կատարելին :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՒ ԻՔԻՆ
 Գ.Վ.Գ.Ի.Ե.

Փարիզի Եւսկիսի (Եւսկիսի) օր կը հաստատուի, և աղէկ
 Եւսկիսի մէջ թաղման թագաւորին անձինք հա-
 քը ելաւ . են այս տեղ և դաղ զեպեց թագաւորին
 (Եւսկիսի) հոգի ըլլալու են : Եւսկիսի թագաւոր
 հին . Սեփական թագաւորին . Եւսկիսի թագաւոր
 թագաւորին . և Զայիլի թագաւորին : Եւսկիսի
 թագաւորին մեծ տղայն՝ Եւսկիսի դաւաճող և դեռ
 հին Սեփական թագաւորին թագաւորին Եւսկիսի
 թագաւորին : Եւսկիսի օրդին Եւսկիսի թագաւորին
 թագաւորին և Եւսկիսի թագաւորին Եւսկիսի թագաւորին

թեւեւ նաւերուն ետեւի կողմը կողպակն . տնոր
 քաղաքներու համար՝ մէկ մըն ալ պէտք է գաւոր դիր-
 քին փոխելը : Եւսկիսի գոթար տանը՝ Պ . Սար-
 ճիւնը նաւուն վրան գանձելով՝ երբ որ թեւեւ
 մէկը ինքը կը շնորհէր՝ թշնամիին նետած աւա-
 ճի մէկը ծովէն մէկ կը տարը շնորհ ասոր սրտին
 ան զարկու . ուր Վրան ասոր ան ինչու մեծ
 մէկը եղաւ . մինչև այն ատենը թեւեւ թիւերը ան-
 տր կապալարին են չէր կեցած :
 Եւսկիսի երկաթի վրայ կեցած ատենը՝ կրակը շա-
 ւառակ ետեւ ժամ քը չեց . վերջոյն ալ ծակոյ-
 ցի գէշ տեղէն անցաւ . ու սկսաւ նաւերը գորս
 թել : Եւսկիսի նաւերուն երկաթի ալ անցան .
 այնքան քանի մը անգամ նաւերն Եւսկիսի . անկից ա-
 թուելէն էտե՝ առաջատանը բայցիք և ծովը
 լայն : Եւսկիսի սկսելուն երկրորդ օրը կէս օրէն ուր
 ծով ետք էր որ թշնամիին վերջին թեւեւ թիւեր
 ան տեսնուց . միայն ալ 720 անգամ թեւեւ թիւեր
 ան տեսնուց . 2-ը մէկ տեսնուց ալ այնքանի կը համար :
 Եւսկիսի օրուան մէջ այս պատերազմները հոգի մե-
 ան և տան և հինգ հոգի շտի ալ վերադարձու-
 ցան : Պարճիներուն կողմէն շատ մարդ մնաւ օր-
 քը :
 Եւսկիսի երկու նաւերս ասանկ՝ քրեմի հրաշքով
 Եւսկիսի նաւերուն ձեռքէն աղանդեան, զեպ ի Սանա-
 ւաւաճակալիսը շնորհակցան՝ որ ֆիլեմէններուն
 քրեմի, հոն նաւերուն պէտք կը լի նորոգութիւնը
 թելու համար . և քաղ Ստրաբոն ալ իր երկրին գրո-

շնորհը պը լիցին՝ և իր ձեռք երկրին հետեւ երկիր
 մը թաղելին : Եւսկիսի գոթար տանը՝ Պ . Սար-
 ճիւնը նաւուն վրան գանձելով՝ երբ որ թեւեւ
 մէկը ինքը կը շնորհէր՝ թշնամիին նետած աւա-
 ճի մէկը ծովէն մէկ կը տարը շնորհ ասոր սրտին
 ան զարկու . ուր Վրան ասոր ան ինչու մեծ
 մէկը եղաւ . մինչև այն ատենը թեւեւ թիւերը ան-
 տր կապալարին են չէր կեցած :
 Եւսկիսի երկաթի վրայ կեցած ատենը՝ կրակը շա-
 ւառակ ետեւ ժամ քը չեց . վերջոյն ալ ծակոյ-
 ցի գէշ տեղէն անցաւ . ու սկսաւ նաւերը գորս
 թել : Եւսկիսի նաւերուն երկաթի ալ անցան .
 այնքան քանի մը անգամ նաւերն Եւսկիսի . անկից ա-
 թուելէն էտե՝ առաջատանը բայցիք և ծովը
 լայն : Եւսկիսի սկսելուն երկրորդ օրը կէս օրէն ուր
 ծով ետք էր որ թշնամիին վերջին թեւեւ թիւեր
 ան տեսնուց . միայն ալ 720 անգամ թեւեւ թիւեր
 ան տեսնուց . 2-ը մէկ տեսնուց ալ այնքանի կը համար :
 Եւսկիսի օրուան մէջ այս պատերազմները հոգի մե-
 ան և տան և հինգ հոգի շտի ալ վերադարձու-
 ցան : Պարճիներուն կողմէն շատ մարդ մնաւ օր-
 քը :
 Եւսկիսի երկու նաւերս ասանկ՝ քրեմի հրաշքով
 Եւսկիսի նաւերուն ձեռքէն աղանդեան, զեպ ի Սանա-
 ւաւաճակալիսը շնորհակցան՝ որ ֆիլեմէններուն
 քրեմի, հոն նաւերուն պէտք կը լի նորոգութիւնը
 թելու համար . և քաղ Ստրաբոն ալ իր երկրին գրո-

թեւեւ նաւերուն ետեւի կողմը կողպակն . տնոր
 քաղաքներու համար՝ մէկ մըն ալ պէտք է գաւոր դիր-
 քին փոխելը : Եւսկիսի գոթար տանը՝ Պ . Սար-
 ճիւնը նաւուն վրան գանձելով՝ երբ որ թեւեւ
 մէկը ինքը կը շնորհէր՝ թշնամիին նետած աւա-
 ճի մէկը ծովէն մէկ կը տարը շնորհ ասոր սրտին
 ան զարկու . ուր Վրան ասոր ան ինչու մեծ
 մէկը եղաւ . մինչև այն ատենը թեւեւ թիւերը ան-
 տր կապալարին են չէր կեցած :
 Եւսկիսի երկաթի վրայ կեցած ատենը՝ կրակը շա-
 ւառակ ետեւ ժամ քը չեց . վերջոյն ալ ծակոյ-
 ցի գէշ տեղէն անցաւ . ու սկսաւ նաւերը գորս
 թել : Եւսկիսի նաւերուն երկաթի ալ անցան .
 այնքան քանի մը անգամ նաւերն Եւսկիսի . անկից ա-
 թուելէն էտե՝ առաջատանը բայցիք և ծովը
 լայն : Եւսկիսի սկսելուն երկրորդ օրը կէս օրէն ուր
 ծով ետք էր որ թշնամիին վերջին թեւեւ թիւեր
 ան տեսնուց . միայն ալ 720 անգամ թեւեւ թիւեր
 ան տեսնուց . 2-ը մէկ տեսնուց ալ այնքանի կը համար :
 Եւսկիսի օրուան մէջ այս պատերազմները հոգի մե-
 ան և տան և հինգ հոգի շտի ալ վերադարձու-
 ցան : Պարճիներուն կողմէն շատ մարդ մնաւ օր-
 քը :
 Եւսկիսի երկու նաւերս ասանկ՝ քրեմի հրաշքով
 Եւսկիսի նաւերուն ձեռքէն աղանդեան, զեպ ի Սանա-
 ւաւաճակալիսը շնորհակցան՝ որ ֆիլեմէններուն
 քրեմի, հոն նաւերուն պէտք կը լի նորոգութիւնը
 թելու համար . և քաղ Ստրաբոն ալ իր երկրին գրո-

